

معرفی و نقد کتاب

گزارش معرفی کتاب رباعیات خیام به زبان رومانیایی

سید عبدالله اکبر

شرح گزارش

جناب آقای فزازی، سفیر جمهوری اسلامی ایران ضمن تشکر از مسئولین شرکت پتروکونسولت برای برگزاری مراسم معرفی رباعیات خیام، از آقای جتو اولتانو نیز برای ترجمه این اثر گران بها به زبان رومانیایی تقدیر کرد. جناب آقای فزازی با طرح این سؤال که چرا آقای اولتانو به عنوان یک مهندس، آثار ادبی و به ویژه کتاب رباعیات خیام را ترجمه کرده است، پاسخ داد: «بخش‌های زیادی از مردم رومانی به مسائل فرهنگی علاقه‌مند بوده و در این زمینه ذوق و استعداد فراوانی دارند. رومانیایی‌ها از زندگی خوب، درک واقعی دارند و اولتانو یکی از نمونه‌های رومانیایی‌های فهیم است.» ایشان در ادامه سخنان خود افزودند: «اگر ما در خصوص مسائل اقتصادی گفت‌وگو کنیم، ممکن است این موضوع پایدار نبوده و در هر لحظه تغییر کند، چراکه مسائل اقتصادی مربوط به شرایط کنونی ماست، در حالی که مسائل

مقدمه

در چهارچوب برنامه‌های فرهنگی این نمایندگی و معرفی همه‌جانبه شعرا و اندیشمندان نام‌دار کشورمان، مراسمی به منظور ترجمه کتاب غزلیات خیام به زبان رومانیایی و تجلیل از آقای جتو اولتانو، مترجم این اثر که سابقاً به عنوان مهندس پتروشیمی در شهر شیراز مشغول به کار بوده، در سالن اجتماعات شرکت نفتی پتروکونسولت در شهر پلویشت برگزار شد. این مراسم که بیش از صد نفر از شخصیت‌های علمی، فرهنگی و دانشگاهی در آن شرکت داشتند، از سوی محافل مطبوعاتی محلی بسیار مورد توجه قرار گرفت.

جناب آقای فزازی به عنوان اولین سخنران همایش به تشریح دیدگاه‌های فلسفی خیام پرداخت و پیرو آن، آقای اولتانو و نیز سه نفر از اساتید دانشگاهی به ابعاد مختلف شخصیت علمی خیام از نقطه نظر فلسفی، علمی و ادبی پرداختند.

آیه که به نظر می‌رسد در دوره جدید و دوره سیمپتره لیبرالیسم از آن استفاده می‌کنیم هم در نوشته ابوالحسن عامری استفاده شده هم ابوریحان بیرونی و هر دو به آن استناد کرده‌اند. ابوریحان تأکید می‌کند که بعضی‌ها از اسم‌های یونانی‌گریزانند. فکر می‌کنند یونانی ضد تلقی دینی است، در حالی که این‌ها اسم هستند و منعی ندارند. به برخی احادیث نبوی هم باز از این زاویه نگریسته می‌شود که «دانش‌ها بسیارند و هر چه می‌توانید فرابگیرید.» من از آن طرف مستند معین حدیثی قرآنی ندیده‌ام.

به خلیفه دوم گزارش دادند که تعدادی کتاب پیدا کرده‌ایم، با آن‌ها چه کنیم؟ خلیفه پاسخ داد که اگر مطالب آن‌ها در قرآن هست که هست، اگر نیست همه را آتش بزنید. اگر این گزارش درست باشد، گفته او کلی است اما از این سو به قرآن استناد شده است و با توجه به مقدمه‌ای که عرض کردم، گستردگی شگفت انتقال علوم که همه در آن اتفاق نظر دارند، با توجه به جایگاهی که قرآن دارد، نمی‌تواند جز خاستگاه قرآنی، خاستگاه دیگری داشته باشد.

پس از پایان سخنرانی استاد طارمی، حضار به پرسش و پاسخ با سخنرانان پرداختند. یادآوری می‌شود جلسات و میزگردهای پیوندهای فرهنگی بر اساس اعلام دست‌اندرکاران معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی همچنان ادامه خواهد یافت.

پی‌نوشت:

۱. آیه ۳۱ سوره بقره.

2. Cultural Pluralism

۳. سوره نحل، آیه ۹۲.

علی اکبر حاج مؤمنی

فرهنگی نظیر ترجمه اثر خیام دائمی و ماندگار است. در مسائل فرهنگی، نفع اقتصادی مطرح نیست، به همین دلیل زبان آن گویاتر و به حقیقت نزدیک‌تر است.»

جناب آقای فزازی در بخش دیگری از سخنرانی خود، به معرفی شخصیت خیام پرداخت و در این زمینه گفت: «نمی‌خواهم بگویم خیام در چه تاریخی می‌زیسته و چه وقت بدروود حیات گفته است، مهم این است که بدانیم خیام چگونه می‌اندیشیده و چرایی آن چیست؟ آنچه در این آئینه جلوه دارد، سیمای دانشمندان و عالمانی همچون اقلیدس، بطلمیوس و ارسطو است که در او تبلور یافته. خیام تنها یک شاعر نیست، قبل از آن‌که شاعر باشد، فیلسوف و طبیب است؛ هم در ریاضی و نجوم تبحر دارد، هم از قرآن و ادب بهره‌مند است. مبتکر جبر بوده و در طب و نجوم مطالعات مهمی دارد. بر محیط علم و معرفت عصر خویش برتری بارز داشته و کتاب‌های طب و حکمت، مانند قانون و شفای بوعلی سینا را با دقت می‌خواند. کتب ریاضی اقلیدس را با قریحه ریاضی خود تحلیل می‌کند و اگر شعر به معنای بیان افکار و احساسات موزون‌دار است، شاعر بودن او را هم نمی‌توانیم انکار کنیم. یکی از ارکان مهم در رباعیات خیام، جنبه‌های فلسفی و علمی اوست. مزیت رباعی‌های خیام سادگی و روان بودن آن‌هاست.»

سفیر جمهوری اسلامی ایران با تکیه به بعد فلسفی رباعیات خیام این چنین اظهار داشتند: «خیام به عنوان یک فیلسوف بزرگ، سه سؤال مهم فلسفی جهان را این گونه مطرح می‌سازد؛ ۱. به راستی انسان از کجا می‌آید؟ ۲. به کجا می‌رود؟ ۳. چگونه باید این راه را طی کند؟ و در پاسخ آن‌ها به ما می‌گوید: تنها چیزی که در این دنیا وجود قطعی دارد، زندگی است و با همه درد و رنجی که در آن هست، در باب وجودش هیچ جای شکی نیست. فقط زندگی است که حقیقت دارد و انسان خردمند کسی است که قدر و بهای آن را دانسته و این نقد حقیقت را عیب به هدر ندهد. در مورد پایان کار نیز گرچه به نابودی خاکی بشر اعتراف

دارد اما معتقد است این نابودی خاکی پایان کار انسان نیست و انسان جزای نیک و بد اعمال خود را حتماً خواهد دید.»

آقای جتو اولتانو، مترجم کتاب رباعیات خیام که این اثر را به رومانیایی برگردانده است، به عنوان دومین سخنران، علت ترجمه این کتاب را توجه به موضوع هستی و جاودانگی کنونی که از سوی خیام مطرح شده، اعلام کرد که به انسان‌ها درس خوب زندگی کردن را می‌آموزد. وی خاطر نشان می‌کند که چندین سال در شهر شیراز سکونت داشته و از نزدیک با آثار دیگر شمرای نام‌دار ایران نظیر حافظ و سعدی آشنایی پیدا کرده، اما به خیام به عنوان یک متفکر بزرگ گرایش بیش‌تری داشته، چرا که خیام در خصوص موضوع جاودانگی با امینسکو، شاعر مشهور رومانیایی هم‌گفتار است. امینسکو در شعر خود به این نکته اشاره دارد که انسان نباید غم و اندوه زمان‌های از دست رفته را بخورد که همین موضوع در رباعیات خیام هم به چشم می‌خورد. اولتانو در مقدمه کتاب پس از شرح زندگی خیام به ابعاد مختلف شخصیت علمی، ادبی و فلسفی او پرداخته و هر یک را از منظری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

پروفسور میخائیل پرسکان، فیلسوف ریاضیات و یکی از اساتید دانشگاه پلویشت و دیگر سخنران این همایش، از خیام به عنوان بزرگ‌ترین ریاضی‌دان مشرق زمین یاد کرد و در این خصوص گفت: «شهرت جهانی خیام ناشی از فعالیت او در دو حوزه بزرگ، یعنی ادبیات و ریاضیات است که هر کدام از این دو شاخه به شاخه‌های دیگری از علم و ادب تقسیم می‌شود. خیام بنیان‌گذار جبر بوده که بخش مهمی از ریاضیات مدیون اوست و از این طریق جهان امروز به پیشرفت‌ها و دستاوردهای بسیاری که خیام در تجلی آن‌ها نقش به‌سزایی داشته، دست یافته است. او همچنین ستاره‌شناس بزرگی در زمان خود بوده است.»

خانم پروفسور اورلیا رینجا، استاد ادبیات و منتقد ادبی دانشگاه پلویشت از

دیگر سخنرانان این مراسم بود که به تفسیر رباعیات خیام پرداخت. وی با خواندن چندین بیت از رباعیات خیام (به زبان رومانیایی) به نقد آن‌ها از نقطه‌نظر ادبی پرداخت و خاطر نشان کرد «خیام در اشعار خود علاوه بر تفهیم معانی به اوزان و صنایع ادبی اشراف داشته است.»

دکتر نلو استان، استاد فلسفه دانشگاه پلویشت هم با خواندن بعضی از اشعار خیام، به تشریح مفاهیم فلسفی بعضی از واژه‌ها نظیر عشق، خوش‌بختی، جاودانگی و... پرداخت و از وی به عنوان بی‌نظیرترین عالم مشرق زمین یاد کرد.

ملاحظات

- مراسم تجلیل از ترجمه و چاپ کتاب رباعیات خیام انعکاس وسیعی در محافل مطبوعاتی و رسانه‌ای این کشور بالاخص استان پراهوا داشت.

- سفیر جمهوری اسلامی ایران به رسم یادبود، با تقدیم چند قطعه از صنایع دستی کشورمان، از آقای جتو اولتانو مترجم کتاب و نیز دیگر برگزارکنندگان این همایش تجلیل نمود.

- اساتید دانشگاهی نیز که در مراسم سخنرانی داشتند، کتب خود را به جناب آقای فزازی اهدا کردند.

- این برنامه برای یک ساعت پیش‌بینی شده بود ولی استقبال شرکت‌کنندگان و بحث‌های ادبی و فلسفی پس از سخنرانی باعث شد که جلسه به مدت سه ساعت ادامه یابد که بسیاری از سخنرانان موفق به ارائه مطالب خود نشدند.

